

Budućnost Hrvatske leži u njezinoj prošlosti, kad je počnemo više cijeniti za bolje sutra nema straha

(/media/k2/items/cache/88be8c54baa8c06457a71a3fad86f186_XL.jpg)

PODIJELI: [Tweetaj](#) [Podijeli](#)

KROZ UŠICU IGLE: Odaje se ovih dana počast mnogim domaćim ali i stranim velikanima pisane riječi, ali ujedno je ona, ukoričena u knjige, u središtu zanimanja mnogih. Interliber je ove godine pokazao kako ljubav i želja za dobrom knjigom ne jenjava – dapače. Na svoje su došli mnogi koji su htjeli do dobre knjige a nešto jeftinije nego što je mogu dobiti u knjižari. Nakon teške pandemijske stanke sasvim slobodno šetale su rijeke ljudi po paviljonima prepunima doista izvrsnih knjiga. Nisu se uzalud dobrim rezultatima i na Facebooku, koji postaje (bez obzira na mnoge trivijalnosti) nezaobilazno mjesto razgovora i o književnosti, što je svakako dobro, mnogi pohvalili svojim nastupima na Interliberu: i Matica hrvatska i Leksikografski zavod Miroslav Krleža i mnogi drugi nakladnici. Nisu pretjerivali, jer su imali prave autore, koji su i uživo razgovarali s publikom – što je također dobitna situacija. I budimo zajedno u tome svi mi koji znamo što je dobra književnost. Uronimo i u svijet dalekih nam (geografski) pisaca jer nam donose dah nordijskih zemalja npr. ili pak davne neke Sicilije, da o našim genijalcima ni ne govorim: dobrih pisaca je kod nas vrlo mnogo! Ponositi nam se i onima koji su posvećeni ostalim umjetnostima, ali lijepa riječ, književnost nekako ostaju najdublje u biću jednog naroda, jedne generacije, pa prelazi na drugu, jedne baštine, pa se pretače u stalnost sjećanja, pročitavanja, bivanja sa smislom. Jer z'a let si dušo stvorena', pisao je veliki Tin.

Hrvatska knjiga i književnici koji žive daleko u svijetu (ovaj put na engleskom govornom području) predstavili su se u Zagrebu na FSHK tj 4. po redu Festivalu svjetske hrvatske književnosti i to opet u MH, ali i u DHK te u HMI – koja je jedina taj skup dostojno i najavila (a taj prethodni PP je itekako važan!). Glavni organizator festivala je bila Hrvatska kulturna zaklada - Hrvatsko slovo na čelu sa Stjepanom Šešeljem, dok su u organizacijskom odboru bili još Đuro Vidmarović, Božidar Petrač, Ivan Aralica, Željka Lovrenčić i Luko Paljetak. A gosti su bili sve redom ugledni književnici iz dijaspore, ali vrijedni zagovornici

svoje hrvatske domovine. Zašto tu zastajem s detaljima i imenima? Jer knjiga veže i iseljenu i domovinsku Hrvatsku pupčanom vrpcom kvalitete, promišljanja o svijetu, o čovjeku, o idealima, o korijenima, identitetu i domoljublju uostalom.

Jer, što bi čovjek bio bez razmišljanja i smisla za lijepo, za poruku, za dobro? Tko o čemu ja o dobru. Jesam li utopist, fantast, naivac, što li sam? Ja mislim da sam samo biće nade i vjere u dobro i lijepo (i ne kaže se uzalud za književnost da je lijepa). Ratovi i žrtve, siromašni i potrebiti neće lijepom riječi nestati – ali će živjeti svoj neki drugi život – ljepši i dostojanstveniji. Riječju, ponavljam riječju – budimo ljudi.

Smo stalno prisjećanje i 'naslanjanje' na prošlost i tradiciju i baštinu, ne da ih glorificiramo nego da trezveno i stručno-analitički, te ponajviše argumentirano znanošću i njenim postulatima, znamo odakle smo i otkuda potičemo i što je iza nas, shvatit ćemo da su to mnogi vrijedni i važni ljudi. Pravo pamćenje, bez predrasuda i sa zrnom soli ('cum grano salis' rekli bi stari Latini (a i oni su u našim krajevima rado boravili, da o Grcima ni ne govorimo – pa i onda smo bili centar svijeta a posebno Mediterana!) i dobra volja i nada u bolje sutra mogu nam u tome pomoći.

Odužimo se onima koji su nas zadužili

Mnogim piscima iz hrvatske prošlosti odužili smo se mnogim memorijalnim sobama, zbirkama, raznim Danima, festivalima itsl. Na čelu su uvijek entuzijasti koji su se tome posvetili. To vrijedi za kuću Augusta Šenoe, za Krležin Gvozd, za Zagorku, pa za Ivu Brešana ili pak Ivanu Brlić Mažuranić, a Kuća Arsen je također zaživjela, opet moram spomenuti i Memorijalnu zbirku Ranko Marinković u Visu, a ima ih još mnoštvo. A popratne manifestacije svim tim 'stajacim' projektima imaju posebnu dodanu vrijednost. Jer donose i dio spektakla (kao uvijek s manifestacijama koje okuplja ljude). A odvajkada su se ljudi okupljali oko vatre i pričali. Hoće li ostati išta od ovih sadašnjih naših priča? Mora! Jer se mnogo knjiga tiska, jer mnogi pišu i to vrlo uspješno, jer se dosta govori i stručno (analitički i kritički) piše o knjigama ... to je usuprot svim zlogukim prorocima koji toj istoj knjizi stalno spominju kraj ...

No, vraćam se manifestacijama. Evo je Tin predstavljen uz 'specijalni' gin u DHK: Pa naravno – bez dobre kapljice što će nam sve pjesme napisane i otpjevane. Bez duše što će nam 'mrtvo slovo na papiru'!? A duša znači i veliki posao na onome najvrjednijem što nam književnici ostavljaju, a to su njihova djela. Eto, Ivi Brešanu u MH su tiskali prvi dio Sabranih djela, njime se stručno bavi i Grozdana Cvitan koja je prekrasan dokaz nevjerojatne upornosti i predanoga rada u miru. Isto svjedoči i Pavle Pavličić. Od čega on tka svoje knjige? Od sjećanja kad je prvi put vidio more, o mnogim samo naoko sitnicama, a zapravo su krupnice, ali tu je i Vukovarski spomenar , knjiga tiskana u MH– s pravom kao knjiga mjeseca ! Piše dakle akademik Pavle o svemu i to s guštom i dobro i pronicljivo i – rado ga čitaju i stari i mladi. I ne prestaje, kao što nedavno umrli genijalac Žmegač nije odustajao. Koliko je samo njegovih tekstova nakon smrti objavljeno u Vijencu. I još će. Čovjek ili je vrijedan i učen i marljiv i talentiran ili samo tavori na ovome svijetu. No, ne budimo previše oštri: uvijek sam tvrdila da čitačima valja skinuti kapu do poda jednako kao i autorima koje zdušno čitaju i proučavaju. Jer tako bivaju sretniji i duševno i intelektualno bogatiji. I da – tko će znati što netko kod kuće, čitajući, bilježi kao svoje opaske, što sve proživljava kroz te 'izmišljene' živote tamo nekih sretnih i tužnih, bogatih i siromašnih, očajnih ili samoživih i egoističnih itd itsl likova?! Prava su to vrela poniranja u ljudsku dušu. A ona uzvraća – uvijek i trajno. Postajemo, čitajući, bolji ljudi. Jer onda razmišljamo i o sebi. Kad već spomenuh Vukovar on tek čeka svoju knjigu svoj pravi film – da bi bio i osao ponosan – s nadom u budućnost !

Nije uzalud popularna u posljednje vrijeme rasprava o tome što je u knjigama, romanima, pjesmama fikcija a što stvarnost. Neki dan, govoreći o Vesni Krmpotić u emisiji Što je klasik? ponovno se spominjalo i tu temu, pa je njezin put u Indiju proglašen važim za njezino stvaralaštvo. I dokazano da se isprepliću privatno i spisateljsko iskustvo i svjedočenje (u obliku stihova u njezinom slučaju kojih ima jako puno i numerološki namjerno uredno složenih). Koja su to bogatstva – nematerijalna ali svrhovita, djeluju svojom snagom i dobrotom okrepljujuće na sve ovo što nas tišti – od ratova i korone preko

potresa i ovisnosti raznih vrsta ili pak mentalnih bolesti – sve to liječi jedna dobra knjiga, uspješna predstava, atraktivan balet, sjajan film ... A kad ih ima više, a ima ih, to je pravo blago kvalitete, dobrote i divote. Pretjerujem li? Ja mislim da ne !

Kad spomenuh književnike koji su nas zadužili i još uvijek to rade sjetih se da je pravo pitanje – kako mlade pridobiti da listaju i tako čitaju knjige? Neki su osuđeni na e-čitanje zbog raznih razloga i to nije nužno loše, samo nije ono pravo starinsko iskustvo. Jer što je ljepše od mirisa tek tiskane knjige ili omame koju osjetimo kad dobijemo u ruke neko staro jako 'ofucano' izdanje koje 'pokazuje' svoj život kroz desetke godina pa i više?. Jer, kao što kao filmove češće na TV-u gledaju stariji i bolesni nego mlađi, ovi drugi će radi ići u velike dvorane s kokicama, a poznati na premijere – pokazati se moraju (no, to je posebna priča, zabava za narod i poticanje lažnih „važnih osoba“ na silu).

Mala smo zemlja velike kulture

Doista smo, ruku na srce, mala zemlja velike kulture, Doista smo zemlja tj država u kojoj moramo malo puno pojednostaviti mogućnost da se neke zgrade i mjesta pretvore u hramove kulture – a radi se na tome, moramo također obnoviti još mnogo toga, istražiti daleku i neku bližu prošlost, ali, držim – na dobrom smo putu. Najviše što smeta jest to da se doista minimalno od državnog proračuna odvaja za kulturu. Zašto se baš na kulturi škrtari, zašto smo na začelju tu gdje ne bi smjeli biti? Jer, koliko imamo dobrih sportaša toliko imamo i dobrih kulturnjaka – i kreativnih i onih koji su tumači napisanog, skladanog, izmaštanog ... Evo u gradu Visu, uz MZRM ostvarit će se Zavičajni muzej (u starom prekrasnom zdanju - Bateriji), pa će spomenuta Zbirka MZRM imati svoje mjesto u njoj ... I vrlo često je sam vrh vlade uz aktualnu ministricu kod važnih kulturnih događanja. Ali, kad valja zavući ruku dublje u 'državni džep' da se kulturnjake bolje i plati (posebno one koji su slobodnjaci, a takvi su mahom najveći kreativci – nek' se drugi ne naljute) onda to ide nekako teško. Šteta, velika šteta.

Ima na neki način i previše događanja – toliko je umjetnika i organizatora okupljanja s dobrim povodima za to - ali to je 'mana' velegrada, metropole. U manjim mjestima sve je umanjeno ali jednako nabijeno entuzijazmom, marom i sposobnošću. Već spomenuti Vis svjedoči o ome jer ima najveći broj kulturnih udruga s obzorom na broj stanovništva. Tu rasprostranjenost štovatelja lijepe riječi moramo držati kao kap vode na dlan, to je uostalom prepoznalo i novo vodstvo MH, davši 'svojim' ograncima dodatne novce – za svaku pohvalu. I tako bih mogla unedogled. A na obzoru rađa se opet sunce, rađaju se opet nove pjesme romani, stvaraju se slike, pripremaju baleti, izvode opere i operete, komedije i tragedije i ... Nije kultura sve ali je puno. I te neke nove generacije, a ja imam povjerenje u njih, uz entuzijaste koji zdušno rade na dobrobit kako se lijepo kaže 'šire i uže društvene zajednice' pomoći će da bude u cijelome našem društvu manje sumnje i beznađa. Manje patnje i očaja, a više nade i ljepote i sreće ... barem za naše potomke, za našu djecu. Puno u svemu pomažu televizija, radio također – ta tema je toliko važna da mi odmah padne na pamet i Ivica Prtenjača sa svojom predivnom Metaforom ali i brojne radio drame za djecu i odrasle. Koje je to bogatstvo – neizmjereno.

Je li ovo sve bilo potrebno – poviriti kroz ušicu igle u kulturu – radi mladih i starih, radi onih koji, moram se izraziti brutalno, sve rade samo radi osobne zarade, onih koji bi zgrtali i davali sebi a ne bi gledali na nikoga oko sebe. Da, kultura je nespojiva s takvim sebičnim i zapravo zlim pogledom na svijet u sebi i oko sebe. I zahtijeva stalnu borbu, osvrte, opaske – premda kroz ušicu igle. Dogme možda postoje, demokracija također – ali ako nađemo sredinu između te dvije krajnosti, ako budemo pravi ljudi – 'nazbilj' a ne 'nahvao' (to moramo ponavljati jer je Držić izrekao pravo ocjenu ljudi. Je li vrijedilo pisati i razgovarati – o smijehu, o cenzuri, o tzv. provinciji koja to nije, o folkloru kao velikom blagu o ... neću sve nabrajati. Osobno- držim da jest. Nova sredstva komuniciranja, kao ovaj portal na kojem pišem, a pogotovo Facebook nude nove poglede na „staru“ kulturu. Koja će tako stati mladom. To contradictio in adjecto (protuslovlje) – rekli bi stari Latini. I imali bi pravo. Iz protuslovlja nastao je i naslov ovog osvrta. Prije podosta godina, da se vratim opet Visu, pišući o tom dalekom otoku nasred našeg Jadrana a možda i Mediterana u dvotjedniku Vijenac jedan je naslov iznjedrio (uz moju skromnu ideju)

poštovani (tada glavni urednik) Mate Maras dok smo 'brusili' tekst o Visu, dok ga nismo 'ispolirali') – a glasio je Budućnost Visa je u njegovoj prošlosti. To vrijedi i za cijelu Hrvatsku !

I još samo nešto: kad u toliko često spominjanu i glorofociranu (nemam ništa protiv doista) kraticu /složenicu STEM, a to su početna engleska slova za četiri područja; Science, Technology, Engineering i Mathematics (tu nam prijevoda ne treba) umetnemo napokon A, a to znači ART, onda će sve krenuti na bolje. Sigurna sam u tu tvrdnju !

Članak je napisan uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova u elektroničkim publikacijama (Poticanje kvalitetnog novinarstva 2022)